

povedati, je, da Pruska danes nima nobene učiteljske pripravnice, na kateri bi učitelj za naravoslovje in kmetijstvo ne bil dovršil popolnega tečaja na slavno znani sadjarski šoli v Geisenheimu. To je sistem, ti vedo, kaj delajo. Tudi pri nas je marsikaj na papirju, a v praksi: Kako malo je pripravnic, ki bi kaj za sadjarstvo storile! In slednjič pride učitelj na deželo, pa ne najde šolskega vrta, še manj pa požrtovalnosti in sodelovanja občine.

Kakšna dobrota za neštevilno majhnih gospodarjev bi bila, ako bi bili pred leti sadili jabolane, hruške, črešnje, češplje i. t. d., koliko denarja bi zaslužili! Koliko denarja bi si lahko prihranila gospodinja na deželi, ko bi znala sadje bolj porabljeti za hrano. Ostal bi doma marsikateri goldinar, ki mora sedaj iz hiše za razne jestvine. Ravno taka je z moštom. Po cele države pijejo mošt, pri nas pa ne gre v grlo. Denar trošijo za pivo, žalibog celo za žganje, ko bi v kleti lahko imeli polne sode mošta.

Veliko premalo se še agituje za sadjarstvo. Naj bi vsako leto, spomladi in jeseni enkrat v vsakem kmetijskem društvu zatrobili o potrebi in koristi sadjarstva. Učitelj naj priredi šolske praznike, v katerih bi vsak iz šole izstopivši učenec dobil sadno drevo, ki je mora vsaditi. Občina naj zasadi vse javne prostore, pota in pašnike. S kratka: nikdar ne mirovati, čut in skrb za sadjarstvo morata vedno živa biti.

Ali bodo naše besede kaj koristile? Morda se bode vendar kateri naših čitateljev ganil in ozrl, če ima kaj primerne prostora. Najvažnejši sad so jabolka in češplje. Jabolko donaša največ koristi in je najzdravejši plod. Njegova poraba je kaj različna, zato so na sadjarskem shodu v Meissenu največ o njem govorili. Sadjarji so na ta shod povabili tudi sadne trgovce ter ukrenili, da je saditi tiste jabolčne vrste ki imajo te le lastnosti:

1. Mora deblo dotične vrste biti popolnoma neobčutljivo tudi v neugodnem podnebjju na Nemškem.
2. Mora imeti krepko in kvišku rastočo krono, da se da saditi ob ceste in lahko obrezovati.
3. Da raste v vsaki zemlji.
4. Da je čez vse rodovitna in
5. mora biti sad tak, da je za mizo, za kupčijo, za sušilo in za mošt.

No, in je kaj takih vrst? Je! Sadjarji priporočajo naslednje vrste: **Zimsko zlato parmeno, veliko kasselsko rejneto in Blenheimovo zlato rejneto.**

Te tri vrste zapišite na šolsko tablo, na vrata, v koledar, ter pomnožujte in razširjajte jih, da pride blagostanje in zdravje v gospodarstva.

„Der praktische Landwirt“.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 9. oktobra 1887.

Posvetovanje je vodil društveni predsednik gospod Gustav grof Thurn, navzočni so pa bili gospod pod-

predsednik Jos. Fr. Seunig in odborniki gg. Detela, Goll, Kastelic, Lenarčič, Murnik, dr. Poklukar, Povše, Robič, Witschl, dr. pl. Wurzbach in tajnik Gustav Pirc.

Podpredsednik Jos. Fr. Seunig poroča o prodaji plemenskih bikov beljanske pasme v Kranji ter predlaga naj se kupijo še štirje biki muricedolske pasme, ki se predade po licitaciji konec oktobra meseca v Litiji. Predlog se vzprejme.

Ribiškemu društvu za Kranjsko ukrene se izplačati državno podporo v znesku 50 gld. ter ob enem naročiti mu, naj skrbi tudi za rakovo zalego po tistih vodah, ki so sedaj uže brez rakove kuge.

Čebelarskemu društvu za Kranjsko na Jesenicah zagotovi se državna podpora v znesku 100 gld. proti temu, da preskrbi natis knjižice, ki naj uči o raznih porabah medu in voska ter sploh, kako bi bilo med bolje razpečavati. Podpora se bode izplačala, kadar bode društvo rokopolis predložilo.

Družbenemu dolžniku, ki je plačal dolg svoj, ukrene se narediti razknjižno pobotnico.

Prošnje občine Mozelske za bika odstopi se živinskemu odseku.

Vsled poročila okrajnega šolskega sveta za ljubljansko okolico ukrene se izplačati vodstvu ljudske šole v Šmariji 10 gld. nagrade za pokončevanje mrčesov.

Prošnjo občine Rudniške za podporo šolskemu vrtu ne more glavni odbor uslišati, ker nima v ta namen nikakeršnega denarja na razpolaganje.

Vis. c. kr. kmetijsko ministerstvo javlja, da je pripravljeno kulturno obdelovanje vinogradov proti trtni uši podpirati. Glavni odbor vzame to na znanje ter ukrene ministerski odlok v „Kmetovalcu“ in „Novicah“ prijaviti. (To se je uže zgodilo.)

Razglas deželne vlade glede licenciranja žrebcev naroči se tajništvu v „Kmetovalcu“ in „Novicah“ objaviti.

V presojalno komisijo za govejo razstavo na Boh. Bistrici imenovala je c. kr. deželna vlada za svojega zastopnika gospoda c. kr. deželnega živinskega zdravnika Wagnerja.

Odseki glavnega odbora ustanove se na novo, in sicer izvoli odsek za splošne reči gospoda Murnika za načelnika, odsek za gozdarstvo gospoda Gola, odsek za vinarstvo, sadjarstvo in čebelarstvo gospoda Lenarčiča in odsek za rastlinstvo in živinarstvo gospoda Povšeta.

Za nove ude se vzprejmejo gospodje: Peter Novak, c. kr. prefekt v Terezijišči na Dunaji. Janez Stele, posestnik v Kamniku. Jarnej Čenčič, vodja dekliške šole v Kamniku. Ludovik Stiasni, učitelj v Kamniku.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 90. Večkrat se bere v „Novicah“ vprašanje: „Kaj bi pomagalo zoper uši pri živini?“

Ko sem še gospodaril in kmetoval na Gorenjskem (v Mošnjah), prigodilo se je večkrat, da so goveda vsled slabega sena (posebno iz Piračice) dobila uši. Tedaj je hodil neki sosed v Podbrezje po „kap'čevo olje“ t. j. olje, ki je bilo neki narejeno iz tako imenovanih farških kopic. Napravljal ga je v Podbrezji mož, čigar imena nisem mogel izvedeti, ravno tako tudi nisem zvedel kako ga je delal. S tem oljem se je govedo le malo pomazalo okoli vrata, in uši so precej izginile. Nevarno ni bilo čisto nič, živina se je brez skrbi lizala; barve je bilo blede rdečkaste.

Ker imate gotovo v Podbrezji več znancev, Vam bo lahko o tem olji in njega izdelovalca, če še živi, kaj več in gotovega pozvedeti in potem v „Novicah“ razglasiti. Pomoček je bil gotov in varen, torej bi bilo škoda, ako bi se pozabil, in izgubil (J. S. župnik v Sl).

Odgovor: Precej, ko smo bili dobili Vaše častito pismo, hoteli smo se poučiti o sproženi reči. Našli smo v knjigah, da delajo na Tirolskem, v Švici in na Švabskem iz semena farških kopic (*evonymus europaea*) olje, ki rabi proti mrčesu v lasih in dlakah pri ljudeh in pri živini. Ko smo bili 8. t. m. o prodaji plemenskih bikov v Kranji, povedal nam je gospod Pavlin ml. iz Podbrezja, da pri njih res delajo tako olje, in da je tist mož, ki ga izdeluje, ž njim v Kranj prišel. Ta mož je slučajno stal poleg, piše se pa Anton Šifrar. Ta nam je povedal, da on izdeluje tako olje, in da res izvrstno služi proti ušem. Pozneje smo zvedeli, da tako olje izdelujejo tudi nekje pri Škofji Loki, koder ga pa rabijo tudi proti garjam. Prosimo č. čitalje, naj naredo o priliki poskus ter nam sporočijo o uspehu.

Vprašanje 91. Kedaj se prične ugoden jesenski čas za pogozdovanje s smrekami, macesni in borovci (A. R. na C.)

Odgovor: Čas za jesensko pogozdovanje prične se precej, kadar poneha rast v gozdni drevesnici. Pogozdovanje naj se pa konča, kakor hitro nastane slabo vreme in hud mraz, ob katerem zmrzuje.

Razne reči.

— Strešne skodle ali krovnice (šinkelni) se naredo trpežnejše, če se dva do tri dni namakajo v apnenem beležu in potem šele pribijejo na streho posušene. Take skodle se izvrstno branijo vremenskim spremembam in so še celo nezgorljive. Lesu prodre namreč v luknjice apno, katero se spoji na zraku z ogljikovo kislino ter postane potlej trdo, kar naredi skodle trdne in nezgorljive.

— Da se ne zaduši živina, kadar ji v grlu zastane kaka jed, priporoča neki skušen kmetovalec nabrizgati živini v ušesi mrzle vode. Vsled tega otresa žival z glavo in največkrat tako sama odpravi napotek iz grla.

— Da se odvrne krvotok goveji živini, to je, da se ubrani, da živina ne šči krvi, priporoča se žveplena

kislina (hudičevo olje). Majhna žličica žveplene kisline se vlije v bokal vode in s tako okisano vodo se vsak dan po leti okisa krma. O hudi vročini taka okisana voda, s krmo pomešana, tudi dobro deje prasičem.

— Šotna nastelja kot zdravilo proti ščipanju konj. V hlevih konjske železnice (tramvaja) v Bremenu rabi v nasteljo izključljivo le šota. Opazovali so, da nekateri konji jedó to nasteljo, dokler še ni onečejena. Tistih konj potem nikdar ne ščiplje, če so bili tudi prej večkrat bolni za to bolezen.

— Kako češplje ohraniti sveže do novega leta. Vzame se navadna steklenica s precej širokim vratom, napolni z lepimi češpljami in potem dobro zamaši. Steklenica se zakoplje vsaj pol metra globoko v zemljo in takrat vzame iz nje, kadar se češplje potrebujejo.

— Štore in korenine od posekanega drevja odpravljajo v severni Ameriki s tem, da zvrtajo jeseni v štor 45 $\%$ globoko in nekaj centimetrov široko luknjo, katero napolnijo s 50 $\%$ solitarja in z vodo. Luknjo dobro zabijejo in spomladi odpro. Prilijejo kerozenovega olja ter potlej zažgo. Štor zgori potem brez nobenega plemena, in le pepel ostane.

— Osnaženje puškovnih cevi od svinca. Najprvo se cev dobro z vročo vodo izpere in potem posuši. Ako se puška od zadi nabija, zamaši jo z zamaškom. Sedaj vlij v cev nekoliko živega srebra in jo zamaši prav dobro tudi od spredaj. Kadar si se prepričal, da je cev na obeh straneh dobro zamašena, tresi jo dobro tje in sem. Živo srebro spoji se kemično s svincom v amalgam, in cev postane čista, kakor da bi prišla ravnokar iz tovarne. Isto živo srebro je dlje časa rabno, ako se stisne in precedi skozi mehko usnje. Živo srebro gre namreč skozi usnje, svinec pa ostane v usnji.

— Hruškov šampanjec. Sladke, prav sočne hruške dade se porabiti za izvrstno peneče vino (šampanjec) na naslednji način. Hruške se olupijo, z noži (ribežnom) ali s primernim strojem razrežejo in potem iztisnejo (izprešajo). Iztisnjeni sok se dene v sodček, ki se ne zabije, ter se pusti, da stoji mirno. Odprta voha pokrije se s koščekom platna. Čez dva ali tri dni prične se kipenje, vzdignejo se pene in drožje, ktere pa se morajo skrbno proč spraviti. Kakor hitro je to narejeno in se pri vehi ne delajo več pene, dolije se v sodček toliko kipečega soka (ki se je pripravil v kaki drugi manjši posodi), da je sodček poln. Napolnjeni sodček se dobro zabije in pusti potem ležati v kleti prav pri miru šest tednov. V tem času se izvrti 10 $\%$ nad dnom luknja, vtakne se vanjo pipa, ter pretoči ta tekočina, ki mora biti popolnoma čista, v šampanjske steklenice. Steklenice morajo se zamašiti (pa ne kakor je pri nas navada, ampak s kakim strojem, če tudi priprostim) ter potem z pečatnim voskom zakapati (glej 1. št. letošnjega Kmetovalca). Čez daljnje štiri tedne je vino pitno, in ga je težko ločiti od pravega šampanjca. Bolj če je uležano, bolje je.